

Over groepen jongeren, problemen, vrije tijd en hulpverlening

Een profielschets van maatschappelijk kwetsbare jongeren in Amersfoort

Amsterdam, 27 mei 1997

Lea Grubben
Eva Klooster

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding van het onderzoek naar jongeren met problemen	3
1.2	Doel en vraagstelling	3
1.3	Uitvoering van het onderzoek	4
1.4	Welke jongeren zijn bereikt en welke niet?	4
1.5	Leeswijzer	5
2	Een definitie van jongeren met problemen	6
2.1	Jongeren met problemen of problemen met jongeren?	6
2.2	Maatschappelijk kwetsbare jongeren	6
2.3	Risicogroepen en probleemjongeren	7
3	Amersfoortse jongeren met problemen	8
3.1	Hoeveel maatschappelijk kwetsbare jongeren zijn er?	8
3.2	Groepen maatschappelijk kwetsbare jongeren	8
3.3	Subculturen in Amersfoort	13
3.4	Aandachtswijken in Amersfoort	13
3.5	Probleemjongeren	14
4	Vrijtijdsbesteding in Amersfoort	16
4.1	Gebruik van vrijetijdsvoorzieningen	16
4.2	Behoeften op vrijetijdsgebied	18
5	Hulpverlening in Amersfoort	20
5.1	Gebruik van hulpverleningsvoorzieningen	20
5.2	Behoeften op het gebied van hulpverlening	21
6	Samenvatting	23
6.1	Maatschappelijk kwetsbare jongeren	23
6.2	De vrije tijd van maatschappelijk kwetsbare jongeren	24
6.3	De hulpverlening volgens maatschappelijk kwetsbare jongeren	25
6.4	Resumerend	26
7	Aanbevelingen voor het jeugdbeleid	28
7.1	Het vrijetijdsbeleid	28
7.2	Programma-gestuurd jeugdbeleid	30
7.3	Op het raakvlak van gemeentelijk en provinciaal beleid	31
	Geraadpleegde literatuur	32
Bijlage 1	Overzicht van geïnterviewde sleutelpersonen	33
Bijlage 2	Overzicht van geïnterviewde jongeren	34

1 Inleiding

De gemeente Amersfoort is bezig met de ontwikkeling van integraal jeugd-beleid, in eerste instantie voor de leeftijdsgroep 10 - 22 jaar.

Het voornaamste uitgangspunt is dat het jeugdbeleid meer gericht moet zijn op *alle* jongeren om te voorkomen dat jongeren uit de boot vallen. Ook jongeren die zich in een problematische maatschappelijke positie bevinden, moeten zoveel mogelijk worden opgenomen in de algemene voorzieningen (Plan van aanpak integraal jeugdbeleid, p.3).

In navolging van het advies van Schuyt (1995) wordt gefocust op de tussenruimte tussen school en gezin. Daarom neemt vrijetijdsbesteding een centrale positie in in het algemeen jeugdbeleid.

Verder is men van mening dat het specifiek jeugdbeleid versterkt moet worden. "Ook al functioneert het algemeen jeugdbeleid nog zo goed, specifieke aandacht voor probleemjongeren blijft zeer noodzakelijk" (Plan van aanpak, p.4). Dit uitgangspunt resulteert in het voornemen om een samenhangend aanbod van zorg en dienstverlening te realiseren.

Om te komen tot een lokaal samenhangend jeugdbeleid zijn alle betrokken partijen uitgenodigd om een bijdrage te leveren. Naast twee mini-conferenties voor vertegenwoordigers van instellingen en een discussie-weekend voor jongeren, is er in het najaar van 1996 een Stadspeiling gehouden onder 1.700 Amersfoortse jongeren tussen de 10 en 22 jaar.

1.1 Aanleiding van het onderzoek naar jongeren met problemen

Uit landelijke cijfers blijkt dat circa 15% van de jongeren structurele problemen heeft. De gemeente Amersfoort wil deze jongeren zoveel mogelijk opnemen in de algemene voorzieningen. Daarnaast wil men waar nodig specifieke (hulp)programma's voor hen ontwikkelen.

Omdat verwacht wordt dat jongeren met problemen met de Stadspeiling onvoldoende bereikt zijn, is onderzoeksbureau Van Dijk, Van Soomeren en Partners gevraagd om deze jongeren via een andere onderzoeksmethode te benaderen.

In dit rapport wordt verslag gedaan van het onderzoek naar Amersfoortse jongeren met problemen.

1.2 Doel en vraagstelling

Het onderzoek onder Amersfoortse jongeren met problemen heeft tot doel informatie te verschaffen op basis waarvan zowel het algemene jeugdbeleid als het specifieke jeugdbeleid nader ingevuld kan worden.

De volgende vragen staan centraal:

- Hoe kan het begrip jongeren met problemen worden gedefinieerd?
- Hoeveel jongeren met problemen zijn er in Amersfoort (globale schatting)?
- Welke subgroepen/subculturen kunnen onderscheiden worden? Welke problemen spelen in/rond deze subgroepen? Wat zijn de overige kenmerken van deze subgroepen?
- In hoeverre maken deze jongeren gebruik van het bestaande aanbod van voorzieningen op vrijetijdsgebied? Waarom maakt men geen gebruik van bepaalde voorzieningen? En onder welke voorwaarden zou men dat wel gaan doen?

- In hoeverre maken deze jongeren gebruik van het bestaande aanbod van hulpverlening? Waarom maakt men geen gebruik van bepaalde voorzieningen? En onder welke voorwaarden zou men dat wel gaan doen?
- Welke (overige) behoeften zijn er op het gebied van vrijetijdsbesteding en hulpverlening?
- Wat zijn de consequenties van de uitkomsten voor het algemeen jeugd-beleid en voor het specifiek jeugd-beleid?

1.3 Uitvoering van het onderzoek

Gezien de beperkingen in tijd en onderzoeksbudget is gekozen voor de volgende pragmatische aanpak.

Om de doelgroep zo snel en direct mogelijk in beeld te krijgen, zijn zeven sleutelpersonen benaderd waarvan bekend is dat zij beroepsmatig betrokken zijn bij jongeren met problemen (zie bijlage 1).

De sleutelpersonen zijn uitgebreid geïnterviewd over subgroepen, kenmerken en aantallen. In deze gesprekken zijn ook een aantal groepen jongeren met problemen naar voren gebracht.

Deels via de sleutelpersonen, deels direct, is contact gelegd met vertegenwoordigers van deze groepen jongeren. In groepjes van twee à drie zijn deze jongeren geïnterviewd over vrijetijdsbesteding en hulpverlening. In totaal zijn 10 groepsgesprekken gehouden met 24 jongeren (zie bijlage 2)¹. Twee sleutelpersonen zijn in een later stadium benaderd. Hen is om (aanvullende) informatie gevraagd over onderwerpen die nog onderbelicht waren gebleven.

De gekozen werkwijze, het persoonlijk benaderen van sleutelpersonen en jongeren, is een efficiënte manier om snel relevante informatie te verzamelen. Bovendien heeft de persoonlijke benadering een positieve uitstraling naar de geïnterviewden; de kritiek die praktijkwerkers en jongeren uiten op de lokale overheid "die niet naar hun luistert" wordt er enigszins mee ondervangen.

Deze aanpak kent ook een minder positieve kant. De jongeren die gebruik maken van openbare gelegenheden/ruimte worden met deze aanpak het eerst in beeld gebracht. Zij zijn te vinden in coffeeshops, jongerencentra, hangplaatsen of gewoon op straat. De nadelen doen zich vooral voelen bij het in kaart brengen van minder zichtbare groepen en problemen. Om een representatief beeld van deze groepen te krijgen is een grotere tijdsinvestering nodig dan binnen dit kader mogelijk was.

1.4 Welke jongeren zijn bereikt en welke niet?

Het zal duidelijk zijn dat geen uitputtend en compleet beeld van Amersfoortse probleemjongeren gegeven wordt, zoals eerder genoemd was de tijd daarvoor te kort. Hoewel we niet pretenderen dat dit onderzoek representatief is voor alle maatschappelijk kwetsbare jongeren in Amersfoort, heeft het wel belangrijke informatie opgeleverd over de meest in het oog springende groepen. Het gaat dan om de rondhangende jongeren, Marokkaanse jongens, Somalische jongens en dakloze jongeren.

De geïnterviewde jongeren maken deel uit van deze groepen en zijn bijna allemaal aan te duiden als risicojongeren. De helft van hen heeft behoord tot de 'echte' probleemjongeren, maar bevindt zich momenteel in een redelijk gunstige en stabiele situatie. Verder heeft het merendeel van de

Noot 1 Een meisje is in een later stadium benaderd. Haar is in een individueel interview om informatie gevraagd, met name gericht op hulpverlening en de situatie van meisjes.

geïnterviewde jongeren te maken gehad met problemen op het gebied van overlast of criminaliteit.

De pragmatische werkwijze garandeerde een snelle start en het bereik van een zo groot mogelijk aantal jongeren, maar kent ook beperkingen. Zo leidt de keuze van de lokale sleutelpersonen naar vindplaatsen waar met name oudere jongeren zijn². De keuze om groepsgesprekken te houden met jongeren heeft als nadeel dat de jongeren hun persoonlijke problemen en de wijze waarop zij hulp zouden willen of hebben gezocht moeilijk ter sprake brengen³.

Natuurlijk heeft ook de relatieve onzichtbaarheid of onbereikbaarheid van bepaalde probleemgroepen gevolgen voor de onderzoekbaarheid van deze groepen. Zo zijn meisjes met problemen relatief 'onzichtbaar' omdat zij vaker op problemen reageren door zich terug te trekken. Ook de problemen van hoger opgeleide jongeren onttrekken zich aan het zicht. Er zijn wel signalen dat groepen tieners uit de 'betere wijken' problemen hebben, die uiteindelijk resulteren in overmatig drugsgebruik en zelfs criminele activiteiten. Deze jongeren (en hun ouders) slagen er echter in om de problemen binnenskamers te houden.

De bereikbaarheid van meisjes wordt nog eens bemoeilijkt doordat een deel van hen, zeker de Marokkaanse en Turkse meisjes in de puberteit, de vrije tijd binnenshuis doorbrengt. Ook criminele jongeren zijn een voorbeeld van een 'onbereikbare' probleemgroep. Het interviewen van deze jongeren vergt meer tijd omdat het alleen vanuit een vertrouwensrelatie kan gebeuren.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het begrip *jongeren met problemen* nader gedefinieerd. De Amersfoortse jongeren die volgens lokale sleutelpersonen als jongeren met problemen aan te merken zijn, worden in hoofdstuk 3 beschreven. Vervolgens wordt in de hoofdstukken 4 en 5 verslag gedaan van de vragen en wensen die bij deze jongeren leven op het gebied van vrijetijdsbesteding en hulpverlening. In hoofdstuk 6 worden de belangrijkste resultaten samengevat. Het rapport wordt afgesloten met een hoofdstuk met aanbevelingen die op grond van dit onderzoek gegeven kunnen worden voor de inrichting van het jeugdbeleid.

Noot 2 De beleidsmedewerker van de afdeling Welzijn heeft de eerste drie te interviewen sleutelpersonen aangewezen en een lijst met andere sleutelpersonen opgesteld. Op grond van suggesties die de geïnterviewde sleutelpersonen deden is deze lijst aangevuld en aangepast.

Noot 3 Hoe groter de groep hoe minder gemakkelijk de meeste jongeren serieus hun mening zullen geven en over hun persoonlijke problemen en ervaringen praten. In eerste instantie werd uitgegaan van tien groepsgesprekken met 5 à 8 jongeren. Hoewel dan meer jongeren bereikt zouden zijn, hebben we op grond van onze ervaring met groepsgesprekken met jongeren gemeend met niet meer dan drie jongeren tegelijk te moeten praten.

2 Een definitie van jongeren met problemen

Jongeren met structurele problemen, problematische jongeren, maatschappelijk kwetsbare jongeren, jongeren die in een problematische maatschappelijke positie verkeren, probleemjongeren. Dit zijn vijf van de vele omschrijvingen die gebruikt worden om aan te geven over welke jongeren we het hebben. Maar de verwarring is compleet als met eenzelfde begrip verschillende jongeren worden bedoeld.

Zo wil de gemeente in het kader van haar jeugdbeleid zicht krijgen op Amersfoortse *jongeren met problemen*. Daarnaast wordt er gewerkt aan jeugd en veiligheid, waarbij het gaat om *problemen met jongeren*, met name overlast en criminaliteit. In beide gevallen spreekt men over problematische of probleemjongeren terwijl het niet per definitie om dezelfde jongeren gaat. Het onderscheid tussen jongeren met problemen en problemen met jongeren is hier essentieel.

2.1 Jongeren met problemen of problemen met jongeren?

Als het over *jongeren met problemen* gaat, onderscheiden we:

- Jongeren met problemen die samenhangen met de leeftijdsfase waarin ze verkeren. Deze jongeren richten zich op de eigen vriendengroep (peer-group), ze voelen zich sterk als groep, en zetten zich af tegen waarden en normen van ouderen. Met de overgang naar de volgende leeftijdsfase verdwijnen de problemen min of meer vanzelf.
- Jongeren met problemen die voortkomen uit dieper liggende problemen of conflicten in de persoonlijkheid van de jongere, in de gezinssfeer en/of in de sociale sfeer. Ook deze jongeren zoeken aansluiting bij een peer-group. Hun problemen zijn echter van een meer complexe aard en zullen met het verstrijken der jaren niet vanzelf overgaan. Dit zijn de *maatschappelijk kwetsbare jongeren* (Schuyt, 1995).
Afhankelijk van de ernst en complexiteit van de problemen kan worden gesproken over de risicogroep of over probleemjongeren.

Houden problemen aan of nemen ze extreme vormen aan, dan kunnen de grenzen van het toelaatbare overschreden worden. Vanaf dat moment is er sprake van *problemen met jongeren*. Het gaat dan om overlast en criminaliteit. Opgemerkt moet worden dat niet alle maatschappelijk kwetsbare jongeren per definitie betrokken zijn bij overlast en criminaliteit.

2.2 Maatschappelijk kwetsbare jongeren

De problemen van maatschappelijk kwetsbare jongeren beginnen volgens Schuyt (1995) met een slechte startpositie op cultureel-maatschappelijk en sociaal-economisch gebied (lage sociale klasse, laag gezinsinkomen, werkloosheid). Het komt relatief vaak voor dat maatschappelijk kwetsbare jongeren opgroeien binnen een gezinscultuur die afwijkt van de dominante cultuur. Ouders zijn, deels als gevolg van eigen problemen (echtscheiding, financiën, alcohol-/drugsproblematiek en culturele belemmeringen), onvoldoende in staat jongeren te begeleiden en verliezen het zicht op de jongeren.

Een ander kenmerk van maatschappelijk kwetsbare jongeren is gebrek aan sociale binding met de samenleving op het gebied van school, werk en vrije tijd. Het percentage schooluitval onder deze groep is hoog en veelal een

signaal van onderliggende problemen, waaronder gezinsproblemen en persoonlijke problemen zoals persoonlijkheidsproblemen, angsten, pesten en trauma's. Vroegtijdig schoolverlaten is een belangrijke oorzaak van de slechte startpositie op de arbeidsmarkt.

Hoewel verslavings- en gedragsproblemen bij deze jongeren veel voorkomen, verlopen de contacten tussen de maatschappelijke (hulp)instellingen en jongeren verre van optimaal. Schuyt (1995) wijst op een culturele afstand tussen de (hulp)instellingen en de verwachtingspatronen van de jongeren. Bij allochtone jongeren doet dit patroon zich verstrekt voor. Door de afstand tussen de belevingswereld van de jongeren en het aanbod van de maatschappelijke (hulp)instellingen dreigen de problemen van deze groep niet tijdig opgelost te worden en komen zij vooral in aanraking met sanctioenerende instellingen.

2.3 Risicogroepen en probleemjongeren

Maatschappelijk kwetsbare jongeren zijn zoals gezegd jongeren met problemen die een symptoom zijn van dieper liggende problemen. Tussen deze jongeren en jongeren met minder complexe, tijdelijke problemen is een 'grijs gebied' van jongeren die het risico lopen tot de ernstige probleemgroep te gaan behoren.

Afhankelijk van de ernst en complexiteit van de problemen wordt daarom gesproken over de *risicogroepen* versus de *probleemjongeren*. Op grond van ander onderzoek kan het volgende globale profiel van deze twee groepen geschetst worden.

Met de *risicogroep* wordt bedoeld op jongeren die op grond van maatschappelijke criteria behoren tot een categorie die een bovengemiddeld risico loopt. Een bovengemiddeld risico wijst op een meervoudige achterstand of problematiek op de meest relevante leefgebieden: gezin, school, werk, gezondheid en vrije tijd. Dit kan zich op verschillende manieren uiten, bijvoorbeeld in slechte schoolprestaties of vandalisme.

Kennis op groepsniveau is hier vooralsnog voldoende omdat de maatregelen ten aanzien van deze categorie vooral van algemeen preventieve aard zullen zijn.

- Schoolprestaties en -motivatie zijn lager dan gemiddeld, er wordt gespijeld;
- Er wordt geëxperimenteerd met alcohol en/of drugs;
- De ouders zijn of lijken weinig betrokken bij wat er met het kind buitenshuis gebeurt;
- De vriendengroep (peer group) vormt een belangrijk referentiekader;
- Problemen manifesteren zich door 'acting out' (meer bij jongens) of juist door terugtrekgedrag (vaker bij meisjes).

Probleemjongeren kunnen globaal als volgt getypeerd worden:

- Er zijn meerdere politiecontacten en het gaat om zwaardere delicten dan lichte jeugdcriminaliteit;
- En/of er zijn hulpverleningscontacten;
- Er is vaak sprake van excessief alcohol- en/of druggebruik;
- De binding met thuis (ouders/gezin) is vaak zwak of verstoord, vrije tijd wordt grotendeels buitenshuis doorgebracht;
- Lage en onafgemaakte opleidingen komen veel voor, evenals veelvuldig schoolverzuim bij schoolgaanden;
- Van de niet schoolgaanden hebben velen geen vaste baan: geen werk, los werk, zwart werk.

3 Amersfoortse jongeren met problemen

In het onderzoek staan *maatschappelijk kwetsbare jongeren* centraal. Dit begrip is in hoofdstuk 2 gedefinieerd. Deels betreft het jongeren die met hun problemen niet direct anderen tot last zijn, deels zijn het jongeren die door hun problemen de grenzen van het toelaatbare overschrijden en die zich bijvoorbeeld op het criminele pad begeven. Een tweede onderscheid dat we hanteren is dat tussen *risicogroepen* en *probleemjongeren*.

In dit hoofdstuk gaat het om de volgende onderzoeksvragen:

- Hoeveel maatschappelijk kwetsbare jongeren zijn er in Amersfoort?
- Welke subgroepen/subculturen kunnen onderscheiden worden? Welke problemen spelen in/rond deze subgroepen? Wat zijn de overige kenmerken van deze subgroepen?

De gegevens zijn grotendeels afkomstig uit de gesprekken met lokale sleutelpersonen en de literatuur. Verder is gebruik gemaakt van informatie uit de interviews met jongeren, die in hoofdstuk 4 en 5 aan bod komen.

3.1 Hoeveel maatschappelijk kwetsbare jongeren zijn er?

Gemeenten hanteren vaak een percentage van 10 à 15% als het gaat om het schatten van het aantal maatschappelijk kwetsbare jongeren op de totale groep jongeren. Amersfoort telt bijna 115.000 inwoners. In totaal zijn er ruim 17.000 jongeren tussen de 10 en 22 jaar. Zetten we de redenering voort, dan levert dat voor de gemeente Amersfoort een aantal van 1.700 à 2.500 kwetsbare jongeren op.

Een schatting in termen van 'met 85% van de jongeren gaat het goed, de overige 15% kampt met diverse problemen' suggereert dat een absolute en heldere afbakening mogelijk is. Zoals reeds paragraaf 2.1 genoemd, is er echter een 'grijs' gebied tussen jongeren met tijdelijke problemen en risicogroepen en probleemjongeren, alsook tussen de jongeren die problemen hebben en de jongeren die problemen veroorzaken.

Op basis van het onderhavige onderzoek kan de gemaakte schatting voor Amersfoort niet geverifieerd worden. Bij de beschrijving van de subgroepen in dit hoofdstuk wordt waar mogelijk wel een indicatie gegeven van de groeps grootte.

3.2 Groepen maatschappelijk kwetsbare jongeren

In de oriënterende gesprekken met lokale sleutelpersonen, is gevraagd welke groepen maatschappelijk kwetsbare jongeren onderscheiden kunnen worden. Uit die interviews wordt duidelijk dat rondhangende jongeren en Marokkaanse jongens als risicogroepen worden beschouwd. Een opkomende maar relatief kleine probleemgroep is de groep Somalische jongeren. Op basis van de interviews met sleutelpersonen, de gesprekken die met jongeren uit deze groepen gehouden zijn en landelijke gegevens, kan het volgende beeld geschetst worden.

3.2.1 Rondhangende jongeren

De eerste groep die uitdrukkelijk naar voren komt in de gesprekken met sleutelpersonen, zijn de jongeren die hun vrije tijd grotendeels op straat doorbrengen.

Jongeren met problemen?

De reden dat jongeren elkaar op straat ontmoeten is divers. Veel jongeren ervaren rondhangen als prettige en 'normale' manier om de tijd door te brengen. "Ook al zijn de bindingen met gezin en school intact, toch vormt het onder elkaar zijn een sociale ruimte waarin zij zich het meest op eigen terrein voelen" (Hazekamp, 1985, p.219). In de woorden van een jongere uit het Soesterkwartier: "Ik heb drie levens, mijn werk, thuis en mijn vrienden; en dat allemaal thuis bij mekaar gooien lijkt me niks". Rondhangen draait om het 'bijeenzijn om niets te doen', en is van alle tijden. Ook het gegeven dat de rondhanggroepen vooral gevormd worden door jongens uit de lagere sociale milieus is niet nieuw (Hazekamp, p.220).

In de gemeente Amersfoort 'veroorzaken' diverse groepen rondhangende jongeren overlast in winkelcentra, op pleinen en in parken. Momenteel, in het voorjaar van 1997, is het vooral de groep jongeren op het Operaplein die de gemoederen bezighoudt. Maar ook Park Schothorst en winkelcentrum Emiclaer zijn veelvuldig genoemd als plaatsen waar groepen jongeren rondhangen en overlast veroorzaken. Een groot aantal van de rondhangende jongeren is van Marokkaanse afkomst (zie paragraaf 3.2.2). Geïnterviewde jongeren zijn zich bewust van het effect dat zij op anderen hebben: "Mensen zijn bang als jongeren rondhangen" en "Ik denk dat ze daar vanaf willen".

Dat niet alle jongeren die op straat hangen probleemloos door het leven gaan mag ook duidelijk zijn. Rondhangen kan een manier zijn om de thuis-situatie te ontvluchten en 'de tijd te doden'.

Volgens de geïnterviewde sleutelpersonen heeft een deel van de rondhangende jongeren een problematische achtergrond. De achtergrond van veel van de jongeren uit het Soesterkwartier is door de sleutelpersonen gekenmerkt met: "Gebroken gezinnen, alcoholverslaving en verwaarlozing". Een aantal jongeren uit het Soesterkwartier geven aan criminaliteit als normaal gegeven te beschouwen in hun buurt en er zelf ook niet van terug te schrikken.

De problemen van de rondhangende Marokkaanse jongens worden besproken in paragraaf 3.2.2.

Problemen met rondhangende jongeren

Hoewel jongeren die op straat hangen niet vanzelfsprekend problemen willen veroorzaken, ervaart de omgeving dit vaak anders. Als rondhanggroepen een ontmoetings- en hangplek creëren op een plaats die daardoor voor anderen minder toegankelijk wordt of als bedreigend en onveilig wordt ervaren, spreekt men van overlast.

Bij overlast gaat het om een wisselwerking tussen jongeren en hun omgeving: onbegrip van volwassenen en de behoefte van jongeren om zich tegen volwassenen af te zetten. Eén van de geïnterviewde Marokkaanse jongeren beschreef het als volgt: "Dan stonden we bijvoorbeeld in het winkelcentrum. We deden niks, stonden gewoon met elkaar te praten. Iemand had de politie gebeld dat we daar stonden. Als de politie dan kwam, dan gingen we gewoon wegrennen, en dan kwamen ze achter ons aan". De betreffende jongeren vertellen zich door dit soort situaties opgejaagd en onprettig te voelen.

Rondhangen gaat niet alleen gepaard met overlast, het brengt vaak ook vandalisme en criminaliteit met zich mee. Verveling wordt door de jongeren als de belangrijkste verklaring gegeven voor vandalisme en/of criminaliteit. "In de zomer is het het ergst. Vakantie, veel vrije tijd, veel buiten. Soms zitten we 12 uur op straat, teveel energie en dan ga je gekke dingen doen".

Eén van de geïnterviewde sleutelpersonen heeft als politieagent te maken met overlast en vandalisme. Hij ziet het met elkaar in contact brengen van beide partijen, rondhangende jongeren en omwonenden, als de beste aanpak van dit type problemen. Wijkagenten⁴, buurtbeheerders en jongerenwerkers kunnen hierin een bemiddelende rol spelen. Een straathoekwerkster had deze rol bij de zogenaamde 'bibliotheekgroep'.

In het najaar van 1996 is de gemeente Amersfoort erin geslaagd om deze groep van ongeveer 50 à 70 autochtone jongeren uit het Soesterkwartier, die in en rond het leegstaande bibliotheekgebouw in diezelfde wijk vernielingen hadden aangericht, over te brengen naar een bestaande voorziening. De jongeren eisten een eigen 'honk' en wilden dat in het bibliotheekgebouw gerealiseerd zien. Een straathoekwerkster werd ingezet om de groep jongeren 'binnen te halen' in jongeren centrum Reset. Inmiddels vormt deze groep jongeren, in leeftijd variërend van 14 tot 20 jaar, de vaste kern van het jongeren centrum⁵. In de weekenden, als het jongeren centrum gesloten is, zijn ze nog steeds te vinden bij het oude bibliotheekgebouw "omdat die plaats gewoon heilig is voor ons".

3.2.2 Marokkaanse jongens

Uit landelijk onderzoek is bekend dat jongeren van Marokkaanse afkomst behoren tot de meest kwetsbare groepen als het gaat om schooluitval, werkloosheid en criminaliteit. De Amersfoortse situatie bevestigt dit beeld. In de gemeente Amersfoort wonen ruim 400 jongeren van Marokkaanse afkomst, waarvan de meeste in de wijken Liendert en De Kruiskamp. Hoewel het om een relatief klein aantal gaat, blijkt uit onder andere de dossiers van de ombudsman voor allochtone leerlingen en de politie in Amersfoort dat jongens van Marokkaanse afkomst relatief de meeste problemen hebben en veroorzaken.

Jongeren met problemen?

De positie van veel Marokkaanse jongeren in Nederland kenmerkt zich door problemen op vaak meer dan een leefgebied.

- **Onderwijs**

In het voortgezet onderwijs blijven Marokkaanse jongeren vaker zitten dan leeftijdgenoten. Landelijk verlaat 25% van de Marokkaanse jongeren het onderwijs zonder diploma (Jaarboek Minderheden, 1996, p.49). Een belangrijke verklaring is ontbreken van een goede begeleiding tijdens de schoolperiode. Veel Marokkaanse ouders hebben weinig kennis van het Nederlandse onderwijssysteem. Zo beschouwen zij de begeleiding van schoolgaande kinderen als verantwoordelijkheid van de onderwijsinstelling, terwijl het Nederlandse schoolsysteem gebaseerd is op een medeverantwoordelijkheid van ouders. Het gevolg is dat Marokkaanse kinderen buiten schooltijd vooral op zich zelf aangewezen zijn.

Een tweede verklaring hangt samen met schooladviezen en schoolkeuzen. In Amersfoort verlaten de meeste Marokkaanse jongens de basisschool met lage schooladviezen. Volgens de ombudsman allochtone leerlingen zijn de schooladviezen aan Marokkaanse leerlingen in veel gevallen 'onterecht' laag. Uit landelijk onderzoek is bekend dat onder advisering de kansen op vroegtijdige schooluitval aanzienlijk vergroot. Hetzelfde geldt overigens voor te hoge schooladviezen.

Noot 4 Momenteel wordt het politiekorps gereorganiseerd: de wijkagent komt terug.

Noot 5 De jongsten horen niet bij de doelgroep van het jongeren centrum en mogen dus niet naar binnen. Een aantal van deze kinderen hangt zelfs 's avonds laat nog rond buiten het gebouw.

- **Werk**
De werkloosheid onder Marokkaanse jongeren is hoger en duurt langer dan die onder autochtone leeftijdgenoten. Volgens gegevens van het CBS duurt de werkloosheid bij 44% van de Marokkaanse (en Turkse) jongeren langer dan een jaar, terwijl dit bij 23,5% van de werkloze autochtone jongeren het geval is. Directe en indirecte discriminatie op de arbeidsmarkt en het ontberen van (passende) diploma's zijn veel genoemde verklaringen voor de hoge werkloosheid onder deze groep. Eén van de geïnterviewde sleutelpersonen benadrukt dat een groot deel van de Marokkaanse jongeren in Amersfoort slecht geïnformeerd aan een baan of beroepsopleiding begint. De kans dat zij, door verkeerde verwachtingen, vroegtijdig uitvallen is daardoor groot. Het is belangrijk dat deze jongeren de mogelijkheid krijgen om werkervaring op te doen en zo al lerende keuzes maken.

- **Sociale contacten**
Jongeren van Marokkaanse afkomst oriënteren zich, meer nog dan leeftijdgenoten uit andere etnische groeperingen, op de eigen vrienden. Deze groep is meestal samengesteld uit jongeren met dezelfde etnische achtergrond. In het geval van conflicten met ouders wordt deze band nog sterker. De gerichtheid op de eigen etnische groep heeft niet altijd een positieve achtergrond maar wordt vaak versterkt door het gevoel door andere groepen uitgesloten en/of gediscrimineerd te worden. De interviews met Amersfoortse jongeren van Marokkaanse afkomst bevestigen dit beeld.

- **Vrije tijd**
Sociale contacten van Marokkaanse jongeren spelen zich voornamelijk buiten het ouderlijk huis af. Hierdoor onttrekken de gedragingen van de Marokkaanse jongens zich voor een groot deel aan het zicht van de ouders.
Marokkaanse jongens worden vaak niet toegelaten tot de uitgaansgelegenheden in het centrum van Amersfoort, zoals bar- dancings. Wat betreft de deelname aan het verenigingsleven is uit landelijk onderzoek bekend dat de organisatiestructuur van het Nederlandse verenigingsleven belemmerend kan werken voor deze groep (Lagendijk en Van der Gugten, 1996, p.13). Zo zijn hun ouders vaak niet gewend aan het betalen van contributie voor het lidmaatschap van een vereniging.

- **Meisjes**
Marokkaanse meisjes zijn vaker thuis dan Marokkaanse jongens en hebben meer verplichtingen als het verrichten van huishoudelijke taken (Sociale atlas van de vrouw, 1995, p.266). Ook buitenshuis kunnen zij zich, wegens controle door familie en vrienden, minder vrij bewegen dan hun mannelijke leeftijdgenoten. De geloofsovertuiging kan voor islamitische meisjes een belemmering zijn voor deelname aan sport en activiteiten buitenshuis. Amersfoort kent zeer weinig mogelijkheden voor deze meisjes om elkaar in beslotenheid te ontmoeten of deel te nemen aan activiteiten⁶.
Van allochtone meisjes met problemen is bekend dat het veelal om geïnternaliseerde (emotionele of psycho-somatische) problemen gaat. Evenals bij Marokkaanse jongens zijn problemen vaak te herleiden tot spanningen tussen eigen wensen en de verwachtingen van ouders.

Noot 6 Het jongerencentrum Madrid is een middag per week opengesteld voor deze doelgroep.

Problemen met Marokkaanse jongens

- (Kleine) criminaliteit

Er is geen eenduidige verklaring voor de relatief hoge deelname van Marokkaanse jongeren aan criminaliteit. Verschillende onderzoeken verwijzen naar de verminderde gezinsband in Marokkaanse gezinnen in Nederland. Anderen zijn van mening dat er in het algemeen weinig verschillen bestaan tussen de factoren die leiden tot het delinquent gedrag van allochtone jongeren en autochtone jongeren met een maatschappelijk kwetsbare positie. Bij beiden treft men immers een slechte startpositie aan op sociaal economisch gebied, een gebrek aan sociale binding met de samenleving en een niet adequate interactie met maatschappelijke (hulp)instellingen (zie ook paragraaf 2.2).

De geïnterviewde Marokkaanse jongeren denken zelf dat de oorzaak van delinquent gedrag terug te voeren is tot: te weinig zakgeld, verveling en de frustratie over uitsluiting en discriminatie. In dit kader nog gewezen te worden op de mogelijke effecten van 'groepsgedrag'. De meeste jongeren maken in hun vriendenkring en op straat voor het eerst kennis met crimineel gedrag. Als de jongeren eenmaal overgaan tot crimineel gedrag is de weg terug niet eenvoudig. Doordat de sociale-controle mechanismen door familie en/of vanuit de eigen gemeenschap aan kracht hebben ingeboet, vinden er vanuit de gezinssituatie nog nauwelijks correcties plaats. De sterke oriëntatie op de vriendengroep maakt de jongens vervolgens kwetsbaarder voor invloeden vanuit criminele sfeer (Veenman, 1996, p.81).

- Hulpverlening

Hulpverlening komt bij veel jongens vaak pas in zicht na de eerste contacten met justitie. De jongeren zelf zijn weinig geneigd om zelf om hulp te vragen. Volgens de geïnterviewde sleutelpersonen is het daarom van groot belang dat er vroegtijdige signalering van problemen plaatsvindt door leerplichtambtenaren en schooldecanen. Zij merken op dat de Marokkaanse jongeren zelf opvallend weinig vertrouwen hebben in de hulpverlening.

- Communicatie

Een aantal geïnterviewde sleutelpersonen is van mening dat medewerkers van politie en gemeente in Amersfoort onvoldoende toegerust zijn voor de communicatie met inwoners uit andere culturen. Zo zouden gedragscodes als het uittrekken van schoenen bij Marokkaanse gezinnen thuis, bewust of onbewust worden genegeerd.

3.2.3 Somalische jongeren

Een derde door sleutelpersonen genoemde groep jongeren met problemen zijn de Somalische asielzoekers. Het gaat om enkele tientallen jongeren⁷. Ze zijn vaak afkomstig uit zeer rijke en hoog opgeleide milieus maar hebben ook in een ernstige oorlogssituatie moeten overleven. Geconstateerd wordt dat deze jongeren zulke specifieke problemen hebben dat het bestaande aanbod aan voorzieningen niet voldoet. De geïnterviewde sleutelpersonen verwachten daarom dat deze jongeren de komende jaren nog voor heel wat problemen zullen zorgen als die voorzieningen er niet snel komen.

Noot 7 Amersfoort had op 1 januari 1996 251 inwoners met de Somalische etniciteit (Statistische Berichten, 1996).

3.3 Subculturen in Amersfoort

Jongeren groeperen zich naar etniciteit, muziekstroming, kleding e.d. Zo zijn de jongeren van de 'bibliotheekgroep' allemaal gabbers. Zij zeggen goede maatjes te zijn met de gabbers uit Kruiskamp en het Leusderkwartier en zelfs met een Turkse gabber die zij kennen uit het uitgaansleven in Soest. Over groepen allochtonen spreken zij zich echter als volgt uit: "Bepaalde groepen, dat gaat nooit samen. Er zijn veel nazi's hier (onder de gabbers in Reset), met Marokkanen samen dat gaat niet." Maar ook skaters, voornamelijk autochtone, hoger opgeleide tieners, worden niet warm onthaald: "Als we die tegenkomen dan weet je zeker dat het matten wordt". De geïnterviewde jongeren zijn het er over eens, "Amersfoort is verdeeld in groepen"⁸. Een autochtone jongere in Amersfoort is een skater, hardrocker, mellow, alto, kakker, gabber of 'zwabber'. Voor allochtone jongeren geldt deze indeling meestal niet. Zij worden genoemd naar hun etnische afkomst.

"Verschillende groepen kunnen niet in een buurtcentrum bij elkaar, dat krijg je niet voor elkaar". Deze mening wordt gedeeld door de meeste geïnterviewde jongeren. Ook één van de sleutelpersonen waagt zich aan de uitspraak dat je als gemeente of hulpverlener niet geforceerd moet proberen groepen bij elkaar te brengen want veel jongeren willen alleen hun 'eigen' groep ontmoeten. De gedachte dat dat discrimineren of stigmatiseren is, wijst hij van de hand.

Een aantal Marokkaanse jongeren is het met deze gedachte niet eens. Zij voorzien geen problemen als zij naast andere groepen gezamenlijk gebruik maken van voorzieningen en juichen dit zelfs toe.

3.4 Aandachtswijken in Amersfoort

Uit de interviews komt naar voren dat behalve subculturen ook 'wijken' een belangrijke rol spelen in het leven van Amersfoortse jongeren. Vriendengroepen vormen zich in de wijk en zijn ook actief in hun eigen wijk, "daar doe je de dagelijkse dingen". Met name de autochtone jeugd tot 16/17 jaar is gericht op voorzieningen in de eigen wijk.

Liendert⁹ wordt door zowel de lokale sleutelpersonen als door de geïnterviewde jongeren een van de 'slechtste' wijken van Amersfoort genoemd. De wijken Kruiskamp/de Koppel, Soesterkwartier en Randenbroek/Schuilenburg strijden mee om deze titel. Net als Liendert worden deze wijken gekenmerkt door een gemengde bevolkingssamenstelling en een groot percentage werkelozen. In de bovengenoemde wijken ligt de verdeling huur-/koopwoning ook anders dan in de andere wijken. Bovendien bestaat de woningvoorraad in deze wijken voornamelijk uit dertig jaar oude flatwoningen, met uitzondering van het Soesterkwartier waar met name kleinere zgn. 'arbeiderswoningen' zijn te vinden¹⁰. Opvallend is dat het Soesterkwartier de enige wijk is die door de jongeren die er zelf wonen juist als een goede wijk wordt omschreven. "Ik ga hier nooit weg, het is hier gezellig" benadrukken een aantal geïnterviewde jongeren uit deze wijk.

Noot 8 Uit de Stadspeiling blijkt dat een kwart van de Amersfoortse jongeren zich tot een groep rekent.

Noot 9 Eigenlijk moeten we spreken over de wijk Liendert/Rustenburg. Rustenburg is echter een totaal andere buurt als Liendert: overwegend autochtone bevolking, middenklasse 'milieu', nauwelijks flats.

Noot 10 Veel families wonen al meer dan 50 jaar in het Soesterkwartier dat van oorsprong een arbeidersbuurt is en waar veel ex-woonwagenbewoners wonen. De spoorlijn scheidt het Soesterkwartier van de rest van Amersfoort, waardoor de wijk lang geïsoleerd is geweest. Een tunneltje heeft een tiental jaar geleden een einde gemaakt aan deze geïsoleerde positie.

3.5 Probleemjongeren

In de voorgaande paragrafen zijn drie groepen jongeren met problemen aan de orde geweest. De jongeren uit deze groepen bevinden zich in een moeilijke maatschappelijke situatie en zijn daarnaast relatief vaak betrokken bij criminele activiteiten. Op grond van daarvan zijn ze als risicogroepen aange-merkt.

Zijn de problemen complex en nemen ze ernstige vormen aan, dan spreken we over probleemjongeren (zie paragraaf 2.2). Deze jongeren worden 'genoemd' naar de problemen die ze hebben of veroorzaken: dakloos, ver-slaafd, crimineel.

Van de geïnterviewde jongeren bleken relatief veel jongeren dak- of thuis-loos te zijn geweest. Uit de interviews werd bovendien duidelijk dat zowel de jongeren als de sleutelpersonen, knelpunten ervaren bij de opvang en hulpverlening aan deze jongeren in Amersfoort. Gezien de mogelijke conse-quenties voor het specifiek jeugdbeleid, zijn deze problemen nader onderzocht.

Dak- en thuisloze jongeren

Onder de vaak gebruikte term 'zwerfjongeren', worden zowel thuisloze- als dakloze jongeren verstaan. Dakloze jongeren ontberen elke vorm van vaste huisvesting. De term thuisloze jongeren wordt gebruikt voor jongeren die vast onderdak ontberen en tevens kampen met een meervoudige persoonlij-ke problematiek.

- Aantallen

Nederland kent naar schatting 7000 jongeren die op straat of van adres naar adres zwerven (De Bie e.a., p.101). Een in 1995 gehouden steek-proef laat zien dat in Amersfoort gemiddeld 25 jongeren een zwervend bestaan leiden en op straat slapen (Thuisloze jongeren in Nederland, p.8). Een veel grotere groep, die door sleutelpersonen op gemiddeld 100 jongeren wordt geschat, slaapt weliswaar niet op straat maar zwerft van adres naar adres.

Geïnterviewde sleutelpersonen wijzen op een sterke toename van het aantal dak- en thuisloze jongeren in Amersfoort. "Het aantal bedden in de maatschappelijke opvang in Amersfoort zal in de toekomst zeker omhoog moeten", aldus een sleutelpersoon. Zwervende meisjes vormen op dit moment een kwart van de groep, maar hun aantal stijgt nog stee-ds. Een kwart tot veertig procent van de jongeren met een zwervend bestaan, heeft een allochtone achtergrond.

- Problemen van dak-/thuisloze jongeren

Van de thuisloze jongeren in Nederland is de helft afkomstig uit tehuizen of pleeggezinnen. De jongeren die vanuit een gezinssituatie komen, komen veelal uit 'multiproblem' gezinnen. Een aanzienlijk deel van de ouders heeft zelf zodanige problemen (alcoholisme, verslaving, werkloosheid) dat zij slecht in staat zijn hun kinderen op te voeden. Verder heeft een deel van de thuisloze jongeren conflicten (gehad) met hun ouders wegens een te strenge (religieuze) opvoeding.

In hulpverleningstermen hebben thuisloze jongeren 'ernstige problemen op een meerderheid van de meest relevante leefgebieden'. De Federatie Opvang (Koepelorganisatie van opvanginstellingen) hanteert de volgende definitie voor thuislozen: "Personen zonder duurzame arbeidsverhouding, zonder eigen thuis en sociaal netwerk (familie, vrienden, kennissen), met een ernstige toestand van maatschappelijke, persoonlijke en relationele kwetsbaarheid waardoor functionele en medemenselijke relaties in de gangbare samenlevingsvormen niet meer mogelijk zijn".

- **Meisjes**
Een aanzienlijk deel van de meiden die zijn gaan zwerven, hebben te maken gehad met incest en mishandeling. Voor meisjes met een islamitische achtergrond vormen conflicten over de uithuwelijking vaak een reden om het ouderlijk huis te verlaten.
De problematiek van dak- en thuisloze meisjes is weinig zichtbaar in het straatbeeld. Een geïnterviewd ex-dakloos meisje verklaart: "Voor een meisje is het makkelijk om een slaapplek te krijgen, je slaat een gozer aan de haak, je kijkt hem lief aan en je hoeft weer een nacht niet op straat te slapen". Dat zwerfende meisjes dit soort overlevingsstrategieën hanteren is bekend bij Amersfoortse hulpverleners: "Omdat deze groep eerder prooi is van pooiers, zijn wij wat coulanter naar meisjes en proberen sneller een plaats voor hen te regelen".
- **Wachtlijsten**
De Amersfoortse opvangvoorzieningen voor dak- en thuislozen kennen stuk voor stuk wachtlijsten. Ook bij de hulpverlening dreigen de jongeren door wachtlijstproblematiek tussen wal en schip terecht te komen. Jongeren die bijvoorbeeld door De Ronde worden doorverwezen naar de jeugdhulpverlening, krijgen een maatschappelijk werker van het JAC-AJO toegewezen. "Melden deze jongeren zichzelf aan, dan komen zij meestal niet door het intake gesprek, en voor een dag- en residentiële behandeling komen deze jongeren niet in aanmerking", volgens een sleutelpersoon.
Het JAC-AJO heeft gemiddeld 25 minuten per klant per week en dit is te weinig om deze doelgroep een geslaagd traject te laten doorlopen, is de mening van deze sleutelpersoon. Desondanks mag veronderstelt worden dat een merendeel van deze jongeren, door het ontbreken van een positief zelfbeeld, zelfvertrouwen, toekomstperspectief en een sociaal netwerk, er zonder hulp en begeleiding niet in zal slagen om grip op zichzelf of de omgeving te krijgen.
- **Begeleid wonen**
Jongeren die in een dak-/thuisloze situatie terecht komen zijn vaak niet in staat om zonder begeleiding de stap naar zelfstandig wonen te laten slagen. Een van de belangrijkste struikelblokken is het beheren van hun inkomen.
Amersfoort biedt deze groep jongeren te weinig mogelijkheden op het gebied van begeleid wonen, is de mening van zowel sleutelpersonen als jongeren (zie paragraaf 5.2).

4 Vrijtijdsbesteding in Amersfoort

De gemeente Amersfoort wil in het kader van het algemeen jeugd beleid onder meer een samenhangend vrijetijdsbeleid ontwikkelen. Men baseert zich op het beleidsadvies van Schuyt die stelt dat "in de afstand tussen gezin en school veel sociale controle verloren gaat. De tussenruimte tussen school en gezin wordt onvoldoende opgevuld" (Plan van aanpak integraal jeugd beleid, p.3).

De Stadspeiling die in het najaar van 1996 is gehouden, had tot doel informatie te verzamelen op basis waarvan een vrijetijdsbeleid voor jongeren vormgegeven kan worden. Omdat de gemeente maatschappelijk kwetsbare jongeren zoveel mogelijk wil opnemen in de algemene voorzieningen, en omdat men verwacht deze jongeren onvoldoende te hebben bereikt middels de Stadspeiling, zijn hun vragen en wensen op het gebied van vrijetijdsbesteding apart geïnventariseerd. In dit hoofdstuk komen de geïnterviewde jongeren aan het woord over hun vrijetijdsbesteding.

4.1 Gebruik van vrijetijdsvoorzieningen

Hoewel de geïnterviewde jongeren verschillen wat betreft leeftijd, wijk en etnische achtergrond, delen zij op het gebied van vrijetijdsbesteding een aantal zaken. Alle jongeren zeggen zich heel vaak te vervelen: "Een beetje rondhangen, een beetje vervelen, want hier in Amersfoort is niks". Vrije tijd wordt buitenshuis, in groepsverband, doorgebracht. Dit gebeurt in jongeren-centra, in coffeeshops, op hangplaatsen, in winkelcentra en parken. Veel van de geïnterviewde jongeren geven aan status en zelfrespect te ontleen aan hun lidmaatschap van een bepaalde groep. Het respect van groepsleden/vrienden is zeer belangrijk en vervangt gedeeltelijk aandacht en respect van ouders, leerkrachten of werkgevers. Als gevolg van hun groepsgerichte oriëntatie ondernemen zij in hun vrije tijd weinig activiteiten op individueel niveau. De meest in het oog springende groepen zijn de jongeren van Marokkaanse afkomst en de 'gabbers'.

Uitgaan

Alle geïnterviewde jongeren delen de ervaring dat zij op de gewone uitgaansplekken niet welkom te zijn. De bestaande uitgaansgelegenheden zijn zeer selectief in hun deurbeleid. Allochtone jongeren, met name van Marokkaanse en Turkse afkomst, zijn (als groep) niet welkom in het Amersfoortse uitgaansleven. Ook gabbers worden niet toegelaten tot de bestaande horecagelegenheden. De liefhebbers van gabber-house en hardrock moeten voor hun muziek uitwijken naar andere gemeenten.

Sport

Van de algemene voorzieningen op het gebied van sport en cultuur maken zij nauwelijks gebruik omdat zij het aanbod niet interessant vinden, er niet in groepsverband aan kunnen deelnemen ofwel omdat zij het niet kunnen betalen¹¹. Dit laatste geldt vooral voor de krachtporten. "Ik zit altijd in de coffeeshop want er is niks. Het liefst zou ik trainen, maar dat is duur". De voetbalverenigingen, waar jongeren samen met vrienden een team kunnen vormen, kunnen nog af en toe op het lidmaatschap van deze jongeren rekenen.

Noot 11 Er zijn verschillende factoren die de ondervertegenwoordiging van allochtonen in de sport verklaren. Een daarvan is de verschillende sportcultuur (zie paragraaf 3.2.2 en Legendijk en Van der Gugten, 1996, p.13).

*Jongerencentra*¹²

De jongerenwerkers van Madrid en Reset slagen erin maatschappelijk kwetsbare groepen aan te spreken. De vrije toegang, de mogelijkheid om vrienden te ontmoeten en de begeleiding zijn de meest genoemde verklaringen voor het gebruik van deze voorziening. De 12 geïnterviewde bezoekers van de centra vinden dat zij in een bevoorrechte positie verkeren ten opzichte van de jongeren die door hun leeftijd niet bij een jongeren centrum mogen komen of die in hun wijk geen jongeren centrum hebben. Zij hoeven niet langer buiten te staan en zich te vervelen. Zoals een bezoeker van Madrid het verwoordt: "De keuze is hier of op straat. Meer is er niet en het is hier leuker dan op straat." Twee oudere Marokkaanse jongens kijken met veel plezier terug op de tijd dat ze dit jongeren centrum bezochten, "Het was daar een mooie tijd".

Activiteiten

De activiteiten die in jongeren centrum Madrid worden georganiseerd worden erg gewaardeerd door de geïnterviewde Marokkaanse jongens¹³. Voor de geïnterviewde jongeren uit het Soesterkwartier geldt dat zij 's winters de voorkeur geven aan het jongeren centrum en 's zomers aan de straat.

Verschillende jongeren benadrukken het belang van de begeleiding in de jongerencentra. Vooral Marokkaanse jongeren kennen veel waarde toe aan de begeleiding. Voor de jongerenwerkers van jongeren centrum Madrid spreken zij veel waardering uit. Zij vinden het prettig dat zij de begeleiders goed kennen, waardoor een vertrouwensband is ontstaan (zie ook hoofdstuk 5). Ook is het voor deze groep van belang dat zij de mogelijkheid krijgt om gratis, of tegen gereduceerd tarief, aan activiteiten deel te nemen. Uit eerder onderzoek is bekend dat weinig Marokkaanse ouders hun kinderen financieel ondersteunen op het gebied van vrijetijdsbesteding.

De maandelijkse jongerenraad in jongeren centrum Madrid wordt heel serieus genomen. De jongeren vinden deze vorm van inspraak erg belangrijk. De geïnterviewde Marokkaanse jongens zegt het jammer te vinden dat niet-Marokkaanse jongeren zelden of nooit in jongeren centrum Madrid komen. "Het zou beter zijn als hier verschillende culturen kwamen".

Hangplaats

Voor de jongeren ouder dan 18 jaar, die niet langer welkom zijn in de jongerencentra, verplaatsen de sociale contacten zich onder meer naar de coffeeshops en hangplaatsen. De geïnterviewde bezoekers van coffeeshops zeggen blij te zijn dat zij door de coffeeshops niet op straat hoeven te hangen. Wel laten verschillende Marokkaanse jongens weten dat zij liever nog steeds naar jongeren centrum Madrid zouden gaan. Daar kregen zij aandacht van begeleiders en konden aan (vakantie-)activiteiten meedoen.

Op tijden dat de jongerencentra gesloten zijn, treffen de bezoekers van de jongerencentra elkaar op hangplaatsen. Vaak omdat zij nergens anders naar toe kunnen. Zoals (Marokkaanse) jongeren onder de 16 jaar. Zij gaan nog niet naar coffeeshops en kunnen bij de reguliere uitgaansgelegenheden niet naar binnen. De zogenaamde bibliotheekgroep uit het Soesterkwartier kent juist een positieve waarde toe aan de ontmoeting op straat.

Noot 12 Op dit moment zijn er vijf jongerencentra in Amersfoort, De Neng, De Kolk, Lijn 16, Madrid en Reset. De laatste twee komen in dit onderzoek aan de orde omdat ze in de aandachtswijken liggen (zie paragraaf 3.4).

Noot 13 Naast de ontmoetingsactiviteit (soos) en de eenmalige activiteiten zoals toernooien en dagjes uit, worden cursussen aangeboden op het gebied van computers, verkeer en taal.

4.2 Behoeften op vrijetijdsgebied

De verveling in het weekend wordt door alle geïnterviewde jongeren als het grootste probleem met betrekking tot vrijetijdsbesteding genoemd. Unaniem vertellen zij vooral behoefte te hebben aan een toegankelijke discotheek; een groot complex waarbinnen voor iedere groep een ruimte is met eigen muziek.

Verder willen jongeren voorzieningen in hun eigen wijk. Dit geldt met name voor de jongeren jonger dan 18 jaar, maar ook enkele ouderen verkiezen voorzieningen die zij met hun vrienden (uit de wijk) kunnen bezoeken. Het activiteiten aanbod moet uitdagender zijn en aansluiten bij de behoefte aan spanning en experimenteren die veel jongeren op die leeftijd nou eenmaal hebben.

Uitgaan/ontmoeting

Wat betreft de behoefte aan een discotheek lopen de wensen van de geïnterviewde groep gelijk met de uitkomsten van de stadspeiling. De geïnterviewde jongeren onderscheiden zich echter doordat zij opvallend veel belang hechten aan *ongeorganiseerde mogelijkheden* om elkaar te ontmoeten, hangplaatsen en voetbalveldjes. Met andere woorden plaatsen waar je op ieder moment van de dag vrienden kunt ontmoeten, zonder dat je door de politie wordt weggejaagd.

De geïnterviewde Marokkaanse jongeren verplaatsen hun uitgaansleven naar steden als Meppel, omdat hen bij de Amersfoortse horecagelegenheden consequent de toegang wordt ontzegd. Dit leidt tot grote frustraties onder deze groep. Te meer omdat zij ook ervaren dat de vaste bezoekers van verschillende jongerencentra niet zitten te wachten op het bezoek van een Marokkaanse groep. Zo blijkt uit gesprekken met de vaste kern van Reset, dat zij de Marokkaanse jongeren alleen wensen te tolereren als zij (als individu) meedoen in de gabber-cultuur. Voor de Marokkaanse jongeren betekent dit dat zij in Amersfoort aangewezen zijn op jongerencentrum Madrid, een coffeeshop of hangen op straat.

De gabbers hebben bovenal behoefte aan houseparties, zij hebben geen behoefte om anderen dan gabbers te ontmoeten.

Jongerencentra

Vanzelfsprekend bieden de jongerencentra niet 24 uur per dag en voor alle jongeren een remedie tegen verveling en eenzaamheid. De leeftijdsgrenzen, de wijkgebondenheid, sluitingstijden, muziekvoorkeur en een gebrek aan aansluiting bij de vaste bezoekers zijn door de geïnterviewde jongeren genoemd als reden voor het niet of nauwelijks bezoeken van jongerencentra.

De Marokkaanse jongens wijzen op het belang van goede begeleiding. De jongerenwerker moet een vertrouwenspersoon zijn die op allerlei gebieden kan adviseren en begeleiden.

Activiteiten

De meeste jongeren willen meer mogelijkheden om te sporten en activiteiten te verrichten in de centra. Zijn de voorzieningen goed dan zullen de jongeren er ook met respect mee omgaan: "Een mooie voetbaltafel wordt niet gesloopt". Een jongerenwerker benadrukt dat jongerencentra vooral activiteiten moeten bieden waar jongeren om gewaardeerd en gerespecteerd worden.

Sportbehoefte

Goedkope mogelijkheden voor krachttraining onder begeleiding en meer voetbalveldjes zijn verreweg de meest genoemde wensen op het gebied van sport. Bij de bestaande voetbalveldjes ontbreken vaak goede voorzieningen, zoals een doel of een vangnet. De jongeren hebben hierdoor het gevoel dat zij onnodig veel overlast voor de buurt veroorzaken.

Hangplaats

Over de hangplaatsen zijn de geïnterviewde jongeren niet tevreden. Zij geven aan behoefte te hebben aan een overdekte hangplaats, het liefst in de buurt van een plek waar zij ook kunnen voetballen. De huidige hangplaats voor de jongeren in Liendert biedt onvoldoende beschutting bij slecht weer. Bovendien is er geen mogelijkheid om te voetballen zonder overlast te veroorzaken voor het verkeer.

Ook de jongeren uit het Soesterkwartier hebben enorme behoefte aan een eigen hangplaats. Zij zijn tevreden met de plek waar ze al jaren staan (bij de bibliotheek) en zeggen nooit naar een ander plaats te zullen verkassen. "Die plek is gewoon heilig". Hun wens om er een clubhuis, "een eigen honk met eigen regels", te maken dat door henzelf beheerd zou worden, is niet gehonoreerd.

5 Hulpverlening in Amersfoort

"Ook al functioneert het algemeen jeugdbeleid nog zo goed, specifieke aandacht voor probleemjongeren blijft zeer noodzakelijk" (Plan van aanpak integraal jeugdbeleid, 1996, p.4). Om invulling te kunnen geven aan dit specifieke jeugdbeleid heeft de gemeente behoefte aan informatie over de specifieke aandacht die deze jongeren nodig hebben. Daarbij wordt niet in eerste instantie gedacht aan de mening van hulpverleners maar aan die van de jongeren zelf.

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de geïnterviewde jongeren verteld hebben over hulpverlening.

5.1 Gebruik van hulpverleningsvoorzieningen

Korte contacten hulpverlening

Vrijwel alle geïnterviewde jongeren zeggen moeite te hebben met het benaderen van een hulpverlenende instantie. Bij een deel van de geïnterviewde jongeren is dit te wijten aan een gebrek aan informatie. Een kwart van de geïnterviewden heeft wel de weg naar de hulpverlening gevonden, maar is na kortdurend traject uitgevallen. Zij vertellen onder meer moeite te hebben met de ontvangst bij hulpverlenende instanties. Zo vinden een aantal jongeren de wachtkamer bij het JAC-AJO onprettig. "Je moet er plaatsnemen, zonder dat ze op je letten...je krijgt niets te drinken..", is de klacht van een Marokkaanse jongen. Een ander vertelt: "Je wilt gewoon dat ze met je praten, geen wachtkamers, niet van dat bureaucratisch gedoe, zoals het invullen van vragenlijsten".

Hoewel gemiddeld 15% van de cliënten van het JAC-AJO van allochtone afkomst is, tonen de Marokkaanse jongeren zich opvallend wantrouwend ten opzichte van de hulpverlening: "Ze zullen ons anders behandelen dan een Nederlandse jongere, je krijgt de hulp niet die je wilt, want ze kennen ons niet". Deze jongens vertellen bang te zijn dat hulpverleners informatie doorgeven aan ouders of jongeren uit huis laten plaatsen, "Ik zou er niet heengaan, ze stoppen je meteen in een internaat".

Langere contacten hulpverlening

De helft van de geïnterviewde jongeren heeft langer dan twee jaar met de hulpverlening te maken gehad. De jongeren die een geslaagd traject achter de rug hebben, noemen de inzet en betrouwbaarheid van de hulpverlener als verklaring. Het feit dat de betreffende hulpverleners geen informatie aan ouders doorgaven, is voor hen een bewijs van een vertrouwensband. "Als je het wel doorgeeft dan schaadt je de vertrouwensband en die heb je als jongere heel hard nodig", vertelt een cliënte van het JAC en het RIAGG. Een bezoeker van een jongerencentrum is van mening: "Je moet weten dat je op hem of haar kan bouwen als je met vragen zit, en dat de problemen waar je als jongere over wilt praten nooit doorverteld worden".

Jongerenwerkers

De meerderheid van de geïnterviewde jongeren zegt alleen hulp te willen van iemand die zij heel goed kennen en kunnen vertrouwen. "Je moet jongeren leren kennen, dan pas kun je ze helpen, meer kun je niet doen" Verschillende geïnterviewde jongeren wendden zich om deze reden liever tot een voor hen bekende jongerenwerker, dan tot een onbekende hulpverlener. Alle Marokkaanse jongeren geven aan om deze reden veel waarde te hechten aan de begeleiding van het jongerencentrum. De vaste bezoekers van Madrid zijn erg tevreden met de jongerenwerkers aldaar: "Als je naar

een instelling gaat dan praat je met een vreemde, maar Cor¹⁴ is 'echt', hij helpt en geeft je goed advies. De Marokkaanse jongeren geven aan de problemen niet met elkaar te bespreken: "Je houdt het voor jezelf, dat doen alle Marokkaanse jongeren".

Dit soort verhalen horen wij opnieuw bij het jongerencentrum Reset. De bezoekers van het centrum vertellen soms aan de jongerenwerkers hulp en advies te vragen, maar problemen niet met elkaar te bespreken. Een bezoeker van Reset laat weten: "Hulpverlening, dat is niks, je moet jongeren gewoon hun eigen gang laten gaan en zorgen dat zij af en toe eens naar een jongerencentrum gaan".

5.2 Behoeften op het gebied van hulpverlening

Uitbreiding hulpverlening

Alle geïnterviewde jongeren die te maken hebben gehad met de hulpverlening hebben de 'te lange' wachtlijsten als probleem genoemd. De wachttijden voor de ambulante en gespecialiseerde jeugdhulpverlening zijn gemiddeld drie maanden tot een half jaar. "Het probleem van de wachtlijsten is de laatste jaren alleen maar groter geworden", laat één van de sleutelpersonen weten. De geïnterviewde jongeren die bij de hulpverlening terecht komen, willen echter snel geholpen worden: "Anders hoeft het al niet meer". De meest gehoorde klacht over de hulpverlening is dan ook het tekort aan direct beschikbare 'vertrouwenspersonen' c.q. hulpverleners. Een meisje vertelt: "Jongeren hebben behoefte aan iemand die het liefst 24 uur per dag beschikbaar is".

De probleemjongeren worden dubbel getroffen door de wachtlijstproblematiek, zo blijkt uit interviews met jongeren en sleutelpersonen. "Voor probleemjongeren met een meervoudige problematiek heeft de Amersfoortse jeugdhulpverlening weinig aanbod. Gezien de enorme wachtlijsten nemen de instanties liever iemand waarmee meer succes te behalen is".

Huisvesting

Huisvestingsmogelijkheden moeten beter worden afgestemd op de wens van jongeren vindt de meerderheid van de geïnterviewde jongeren. Bijna de helft van hen zegt (ernstige) problemen te ervaren met de Amersfoortse jongerenhuisvesting. In Amersfoort bestaat, in tegenstelling tot bijvoorbeeld in universiteitssteden, geen traditie van kamerverhuur. De jongeren denken dat de gemeente Amersfoort daarom meer speciaal moet bouwen voor jongeren. Ook zeggen zij behoefte te hebben aan hulp bij het vinden van zelfstandige woonruimte.

Bijna een kwart van de geïnterviewde jongeren heeft voor kortere of langere duur over straat gezworven en/of is afhankelijk geweest van crisis- en daklozenopvang. Zij zeggen met name behoefte te hebben aan meer kamertrainingsmogelijkheden in Amersfoort. Vooral de projecten met intensieve begeleiding zijn bij de jongeren populair. De geïnterviewde jongeren denken dat de gemeente weinig oog heeft voor hun problematiek. Een negentienjarige, die ruim drie jaar in Amersfoort op straat leefde, vertelt: "Naar ons wordt niet omgekeken, wij zwerven en lopen op straat". Een ander meent: "Ze hebben alleen oog voor kinderen en oude mensen".

Op dit moment komen alleen dak- en thuisloze jongeren met een hulpvraag in aanmerking voor kamertraining. Jongeren die tot deze categorie behoren, moeten gemiddeld drie weken doorbrengen in een passantenverblijf, inloophuis of anderszins, alvorens zij voor begeleid kamertraining in aanmerking komen.

Noot 14 Cor Terschegget is jongerenwerker in jongerencentrum Madrid.

Ervaringsdeskundigen

Voor lokaal (preventief) jeugdbeleid lijkt de risicogroep het meest interessant. De probleemjongeren zijn echter minstens zo belangrijk. Deze jongeren vervullen een voorbeeldfunctie voor de risicogroep. Zeker als we constateren dat groepen en subculturen belangrijk zijn voor jongeren, dan is het positieve en negatieve voorbeeld dat groepsgenoten geven misschien wel van grotere invloed op keuzes die jongeren maken, dan de inzet van elk ander middel.

De jongeren die te maken hebben met zware problemen als verslaving en criminaliteit, zeggen alleen met iemand te willen praten die het zelf ook ervaren heeft. Deze jongeren staan zeer wantrouwig tegenover de reguliere hulpverlening. "Begeleiders bij een afkickcentrum moeten ervaringsdeskundigen zijn, aan dat soort mensen hoef je minder uit te leggen, ze begrijpen je, dat trekt jongeren aan". De jongeren die een JWG-plaats hebben bij de Stichting De Werkplaats¹⁵, lijken dit begrip te hebben gevonden. Zij zeggen zich door de begeleiders op de Werkplaats zeer goed begrepen te voelen en denken dat zij daardoor hun drugs- en/of crimineel verleden achter zich kunnen laten.

Werkervaringsplaatsen

Het vertrouwen om een reguliere baan te vinden is klein onder de geïnterviewden. Veel van hen zien de oorzaak in het feit dat zij geen mogelijkheden hebben om werkervaring op te doen. De jongeren bij De Werkplaats pleiten unaniem voor meer vergelijkbare voorzieningen in Amersfoort. "Ze moeten meer plaatsen zoals hier maken, een soort hulpverlening terwijl je aan het werk bent...ze geven je zelfvertrouwen en zeggen wat je goed doet".

Een aantal jongeren uit Het Soesterkwartier denkt dat de aantrekkingskracht van de criminaliteit van invloed is op hun motivatie om een baan te zoeken. "Ik heb nu een uitkering, maar later wil ik toch een BMW en mooie spullen...hier is het zo, jongeren gaan toch stelen, want je ziet zo veel criminelen".

De geïnterviewde Marokkaanse jongeren geloven dat een opleiding hen kan helpen bij het vinden van een baan, maar zijn vanwege discriminatie sceptisch over hun kansen.

Jongeren Informatie Punt

Het Amersfoortse Jongeren Informatie Punt (JIP) is bij een kwart van de geïnterviewde jongeren onbekend. Het zijn juist deze jongeren die aangeven behoefte te hebben aan meer informatie. "Er is een informatiecentrum voor jongeren nodig, daar wordt steeds op bezuinigd. Veel jongeren weten de weg niet naar instanties...je stapt er ook niet makkelijk naar binnen", aldus een geïnterviewde in een coffeeshop.

De jongeren die wel gebruik hebben gemaakt van het JIP, hebben dit meestal gedaan in combinatie met een bezoek aan het JAC-AJO, die in hetzelfde gebouw gevestigd zijn.

Noot 15 Stichting De Werkplaats biedt moeilijk plaatsbare jongeren een traject arbeidstoeleiding.

6 Samenvatting

In het onderzoek naar maatschappelijk kwetsbare jongeren in Amersfoort zijn de volgende aspecten onderzocht:

- Wat zijn maatschappelijk kwetsbare jongeren (paragraaf 6.1);
- Wat doen en willen deze jongeren in hun vrije tijd (paragraaf 6.2);
- Maken maatschappelijk kwetsbare jongeren gebruik van hulpverleningsvoorzieningen en welke behoeften hebben ze op dit punt (paragraaf 6.3).

Daartoe zijn negen sleutelpersonen geïnterviewd en er zijn tien groeps gesprekken gehouden met in totaal 24 jongeren. In de volgende paragrafen worden de belangrijkste bevindingen samengevat.

6.1 Maatschappelijk kwetsbare jongeren

Een definitie

Het begrip maatschappelijk kwetsbare jongeren is gedefinieerd als jongeren met problemen die voortkomen uit dieper liggende problemen of conflicten in de persoonlijkheid van de jongere, in de gezinssfeer en/of in de sociale sfeer. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen jongeren die een bovengemiddeld risico lopen ernstige problemen te krijgen (*risicogroepen*) en de jongeren waarbij al sprake is van ernstige problemen (*probleemjongeren*). De eerste is doelgroep van preventieve activiteiten en valt binnen het bereik van het gemeentelijk welzijnsbeleid. Voor de tweede groep geldt dat vaak een curatieve en/of repressieve aanpak noodzakelijk is - waarvoor met name niet gemeentelijke partijen verantwoordelijk zijn.

Bij het kijken naar problematiek van en rond jongeren is het bovendien van belang te onderscheiden wie er problemen heeft. Gaat het om jongeren die zelf problemen hebben (en dat zelf ook ervaren) of gaat het om jongeren die voor anderen (de directe omgeving, de samenleving) problemen veroorzaken. In het eerste geval spreken we van *jongeren met problemen*, en in het tweede van *problemen met jongeren*. Die twee groepen vallen niet als vanzelf samen, en verschillende betrokkenen (jeugd zelf, instanties, overheden) kunnen een verschillende kijk hebben op wat nu eigenlijk problematisch is, waar de problemen liggen en welke jongeren daarbij betrokken zijn.

Aantal maatschappelijk kwetsbare jongeren

Gemeenten hanteren vaak een percentage van 10 à 15% als het gaat om het schatten van het aantal maatschappelijk kwetsbare jongeren op de totale groep jongeren. Amersfoort telt ruim 17.000 jongeren tussen de 10 en 22 jaar, dat betekent dat er in Amersfoort sprake zou zijn van 1.700 à 2.500 kwetsbare jongeren. Op basis van dit onderzoek kan die schatting niet geverifieerd worden.

Maatschappelijk kwetsbare groepen en subculturen

Een autochtone Amersfoortse jongere is een skater, hardrocker, mellow, alto, kakker, gabber of 'zwabber'. Allochtone jongeren worden genoemd naar hun etnische afkomst ("de Marokkaanse groep").

De meest in het oog springende groepen in Amersfoort zijn de 'gabbers' en de jongens van Marokkaanse afkomst. Het zijn vooral deze groepen die als risicogroepen zijn aangemerkt door de geïnterviewde sleutelpersonen. Daarom zijn vooral jongeren uit deze groepen geïnterviewd.

De sleutelpersonen hebben gewezen op een 'nieuwe' risicogroep: de Somalische jongeren. Zij signaleren dat de bestaande voorzieningen niet aansluiten op de specifieke problematiek van deze jongeren. Omdat het om een relatief kleine groep jongeren gaat met een zeer specifieke situatie, zijn er

geen Somalische jongeren geïnterviewd over vrijetijdsbesteding en hulpverlening.

De geïnterviewde jongeren

De geïnterviewde jongeren zijn bijna allemaal aan te duiden als risicojongeren. De helft van deze jongeren heeft behoord tot de probleemjongeren, maar bevindt zich momenteel in een redelijk gunstige situatie. Het merendeel van de geïnterviewde jongeren heeft bovendien te maken gehad met problemen op het gebied van overlast of criminaliteit.

6.2 De vrije tijd van maatschappelijk kwetsbare jongeren

Verveling

Aan alle geïnterviewde jongeren is gevraagd naar de wijze waarop zij hun vrije uren doorbrengen. De antwoorden kwamen opvallend vaak overeen. De meeste jongeren zijn van mening dat er in Amersfoorts niks te doen is en vertellen zich vaak te vervelen. Niet alleen ontbreekt het aan uitgaansmogelijkheden voor bepaalde groepen, ook andere voorzieningen worden door hen gemist. Verveling wordt door de jongeren zelf als een van de belangrijkste oorzaken van vandalisme en criminaliteit genoemd.

Drempels

Hoewel er in Amersfoort een behoorlijk aanbod aan activiteiten is op het gebied van sport en cultuur, wordt dit door de geïnterviewde jongeren als onvoldoende of onbereikbaar beschouwd. Zo is het vrijwel onmogelijk om als (vrienden)groep deel te nemen aan (bepaalde) activiteiten, en is het beoefenen van met name krachtporten voor hen vaak te duur.

Groeps cultuur

De geïnterviewde jongeren brengen hun vrije tijd voornamelijk in groepsverband en buitenshuis door. De jongeren zijn gericht op hun vrienden-groep. Het respect van groepsleden is zeer belangrijk en vervangt gedeeltelijk aandacht en respect van ouders, leerkrachten of werkgevers. Als gevolg van deze groepsgerichte oriëntatie ondernemen zij in hun vrije tijd weinig activiteiten op individueel niveau.

Vindplaatsen

De groepen zijn te vinden in jongerencentra, in coffeeshops, en op openbare plaatsen zoals winkelcentra en parken. Het rondhangen op straat gebeurt niet alleen uit verveling en bij gebrek aan voorzieningen. De meeste jonge mensen hebben behoefte aan bijeenzijn om niets te doen en willen daar letterlijk en figuurlijk ruimte voor krijgen.

Jongerencentra

De meeste geïnterviewde jongeren bezoeken regelmatig een jongerencentrum of hebben dat gedaan. Jongerencentrum Madrid, dat veel activiteiten organiseert en waarbij de jongerenwerkers tot vertrouwenspersoon zijn uitgegroeid, wordt heel erg gewaardeerd door de vooral Marokkaanse bezoekers. Jongerencentrum Reset, dat beperkte openingstijden kent, wisselende jongerenwerkers heeft gehad en weinig activiteiten aanbiedt, wordt door de bezoekende 'gabbers' vooral gewaardeerd om de mogelijkheid om er hun eigen muziek te beluisteren en vrienden te ontmoeten.

Uitgaan

De geïnterviewde jongeren brengen hun vrije tijd vrijwel allemaal door in de wijk waarin ze wonen, behalve als ze uitgaan, dan wordt in veel gevallen zelfs uitgeweken naar discotheken in ver weg gelegen gemeenten. Een van

de redenen is dat het 'deurbeleid' van Amersfoortse horecagelegenheden de toegang ontzegd aan het merendeel van deze jongeren.

Wijkgericht

De jongeren hebben geen speciale voorkeur voor hun eigen wijk, als het gaat om het deelnemen aan activiteiten. De meeste geïnterviewde jongeren zijn echter ouder dan 17 jaar en hebben daardoor een grotere actieradius dan hun jongere broers en zusters. Alleen de jongeren uit het Soesterkwartier willen de grenzen van hun wijk het liefst niet overschrijden.

Subculturen

De leden van de verschillende subculturen geven aan geen behoefte te hebben aan een ontmoeting met jongeren van andere subculturen en zijn vaak ook van mening dat het bij elkaar brengen van deze groepen problemen zal geven. De Marokkaanse jongens zien deze bezwaren niet en denken dat het beter zou zijn als verschillende groepen bepaalde ruimten of voorzieningen met elkaar delen.

6.3 De hulpverlening volgens maatschappelijk kwetsbare jongeren

De geïnterviewde jongeren zijn te verdelen in jongeren met manifeste problemen (probleemjongeren) en jongeren die gerekend moeten worden tot de risicogroep. De behoeften en wensen op het gebied van hulpverlening zijn afhankelijk van de groep waartoe de jongeren behoren.

Risicogroep

Voor de risicogroep geldt dat zij nog nauwelijks ervaring hebben met de professionele jeugdhulpverlening. Richting professionele hulpverlening stellen zij zich *afwachtend* en *wantrouwend* op. Over het algemeen zijn zij slecht geïnformeerd over het jeugdhulpverleningsaanbod in Amersfoort en slechts een enkeling weet het Jongeren Informatie Punt te vinden.

Toch hebben risicojongeren wel een hulpvraag. Zij zeggen met name behoefte te hebben aan een *vertrouwenspersoon*: iemand die ze goed kennen en om advies kunnen vragen. De ouders van risicojongeren kunnen deze rol vaak niet vervullen. Zij zijn weinig betrokken bij de activiteiten van hun kinderen buitenshuis. De begeleiders in de bezochte jongerencentra vervullen deze rol voor een deel van hun bezoekers. Daarbij gaat het niet altijd om zware hulpvragen, maar juist om vragen op het terrein van de *preventieve hulpverlening*. Zoals vragen over school- en beroepskeuze, zoeken naar werk, JWG-plaatsen, huisvesting en uitkeringen.

De beperkte mogelijkheden om *werkervaring* op te doen is door de meerderheid van de geïnterviewde jongeren als probleem genoemd. Met name Marokkaanse jongeren hebben behoefte aan extra *begeleiding* op de terreinen school en arbeid en hechten in dit kader veel belang aan de rol van een vertrouwde jongerenwerker.

Probleemjongeren

De probleemjongeren kunnen zich ervaringsdeskundigen noemen als het gaat om jeugdhulpverlening. Zij vormen tevens de groep die met het huidige jeugdhulpverleningsaanbod in Amersfoort in de knel dreigt te komen.

- *Wachtlijsten* bij de jeugdhulpverlening en (begeleide) jongerenhuisvesting zijn de meest genoemde problemen waar deze jongeren tegenaan lopen.
- Naast de vraag naar zelfstandige woonruimte voor jongeren, is vooral de behoefte aan intensieve *kamertraining* en kamertrainingscentra genoemd. Een aantal geïnterviewde jongens meent, dat zij door de huidige wachtlijden voor jongerenhuisvesting, te lang aangewezen zijn op instellingen als het passantenverblijf en/of zwerven.

- Een deel van de probleemjongeren komt *niet* in aanmerking voor kamertrainingsprojecten. Het gaat dan om jongeren waarvan de problemen zo ernstig zijn dat het onverantwoord is hen met andere jongeren te laten samenleven.
- Probleemjongeren onder de 18 jaar ervaren problemen met de wachtlijst voor de ambulante jeugdhulpverlening. De wachttijd bedraagt op dit moment tussen de drie maanden en een half jaar. Doordat het de jongeren met manifeste problemen vaak ook aan motivatie ontbreekt, geeft de ambulante jeugdhulpverlening in de praktijk veelal prioriteit aan de 'lichtere' groep.
- Probleemjongeren boven de 18 jaar dreigen buiten de boot te vallen door de verlaging van de meerderjarigheidsgrens. Zij vallen buiten het bereik van de *jeugdhulpverlening*.

Kortom, de probleemjongeren in Amersfoort kunnen nog op weinig plaatsen terecht. *Stichting De Werkplaats* behoort tot deze weinige plaatsen. De geïnterviewde JWG'ers in De Werkplaats zijn zeer tevreden over het gehanteerde concept van werkervaring opdoen onder intensieve begeleiding.

Meisjes

Tenslotte blijft de positie van de *meisjes* een aandachtspunt. De positie van meisjes lijkt sterk te verschillen van die van jongens met problemen. Terwijl jongens problemen vaak door probleemgedrag uiten, kenmerken de meisjes met problemen zich eerder door terugtrekking. Dit laatste geldt in versterkte mate voor allochtone meisjes, die in hun gedrag vaak gebonden zijn aan restricties vanuit de eigen culturele/religieuze omgeving.

De problemen van meisjes zijn niet alleen minder zichtbaar, zij hanteren ook andere oplossingsstrategieën dan jongens.

Dit alles betekent niet dat de problemen van meisjes minder ernstig zijn, maar wel dat zij voor hulpverleners én voor onderzoekers minder makkelijk te bereiken zijn (zie ook paragraaf 1.4).

6.4 Resumerend

Het beeld dat deze jongeren schetsen van vrije tijd en hulpverlening is grofweg als volgt samen te vatten:

- Er wordt geen/nauwelijks gebruik gemaakt van georganiseerd sport- en recreatie aanbod omdat het te duur is en het niet mogelijk is om als groep deel te nemen.
- De vrije tijd wordt buitenshuis, in coffeeshops, op straat, in jongerencentra en met name in de eigen wijk doorgebracht.
- De bezoekers van jongerencentra zijn zeer tevreden over de begeleiding/medewerkers jongerencentra, maar ontevreden over de beperkte openingstijden.
- Er is veel onvrede over het aanbod en de toegankelijkheid van het Amersfoortse commerciële uitgaanscircuit.
- De risicogroep is afwachtend en wantrouwend tegenover hulpverlening, heeft nog nauwelijks ervaringen met hulpverlenende instanties en lijkt slecht op de hoogte van de bestaande voorzieningen.
- Een deel van deze jongeren zegt wel behoefte te hebben aan een vertrouwenspersoon, om advies te kunnen vragen op het terrein van school, werk, huisvesting en financiën.
- Jongerenhuisvesting vormt voor veel jongeren een knelpunt. Zij vinden dat er te weinig mogelijkheden zijn om zelfstandig te wonen. Met name voor dak- en thuisloze jongeren is het huidige aanbod voor kamertraining en begeleid wonen onvoldoende.
- De probleemjongeren zijn bijna allemaal in aanraking geweest met meerdere hulpverlenende instanties, maar dreigen door de wachtlijsten in de knel te komen.

- Een bijkomend probleem is dat de hulpverlening prioriteit lijkt te geven aan de 'lichtere' groep, teneinde de eigen doelstellingen te kunnen halen.
- Het door Stichting De Werkplaats gehanteerde concept van werkervaring opdoen onder intensieve begeleiding, is effectief en verdient navolging volgens de geïnterviewde probleemjongeren.

De problemen en behoeften van de maatschappelijk kwetsbare jongeren hebben betrekking op praktische zaken en liggen voor een groot deel in de materiële sfeer.

7 Aanbevelingen voor het jeugdbeleid

Waar aan moet een samenhangend vrijetijdsbeleid voldoen als men daarin ook zoveel mogelijk maatschappelijk kwetsbare jongeren wil bereiken? Op basis van de onderzoeksgegevens worden in paragraaf 7.1 aanbevelingen gedaan.

In paragraaf 7.2 wordt ingegaan op de specifieke problemen/probleemclusters op het terrein van de jeugdhulpverlening en wordt een link gelegd naar het programma-gestuurd jeugdbeleid.

Veel van de aangedragen problemen vragen om een intensieve en gezamenlijke aanpak van gemeente, provincie en andere (lokale) partijen. De consequenties van de onderzoeksuitkomsten voor het vraagstuk van de lokale en bovenlokale samenwerking zijn onderwerp van paragraaf 7.3.

7.1 Het vrijetijdsbeleid

Met het nieuwe vrijetijdsbeleid wil de gemeente alle Amersfoortse jongeren bereiken. Ook risicogroepen moeten geactiveerd worden om deel te nemen aan deze algemene vrijetijdsvoorzieningen. Op grond van de interviews met maatschappelijk kwetsbare jongeren mogen we concluderen dat deze jongeren zich vervelen in Amersfoort. Dat betekent dat het huidige aanbod aan vrijetijdsvoorzieningen wat betreft de jongeren niet voldoet, dat deze jongeren zich een groot deel van de dag aan het toezicht van (bekende en vertrouwde) volwassenen kunnen onttrekken en dat ze zoveel tijd hebben om niets te doen dat dit tot verveling leidt, met alle negatieve gevolgen van dien.

Uitgaande van de *wensen en behoeften van maatschappelijk kwetsbare jongeren* kunnen de volgende aanbevelingen worden gedaan.

Uitbreiden van ontmoetingsmogelijkheden

Jongeren zijn bezig hun eigen identiteit te ontwikkelen en hebben behoefte aan de mogelijkheid om te experimenteren. Niet alleen met drugs of alcohol, ook met 'simpele' gedragsregels. Om te kunnen experimenteren en om andere jongeren te ontmoeten is ruimte nodig. Het liefst op een plaats waar zij de omgeving niet direct tot last zijn. De geïnterviewde jongeren vragen om een uitbreiding van het aanbod van kwalitatief goede hangplaatsen, voetbalveldjes en jongerencentra. Daarbij is een zekere mate van begeleiding gewenst, om toezicht te houden en ondersteuning te bieden. Een vertrouwenspersoon (iemand die ze lang kennen en waarmee een band is opgebouwd) die de ruimte maar ook de veiligheid en de grenzen biedt die ze in hun thuissituatie ontberen of niet accepteren.

Tegenover deze behoefte aan experimenteren staat ook een behoefte aan 'bijeenzijn om niets te doen'. Jongeren hebben ruimte nodig om hun vrienden te ontmoeten zonder iets te hoeven doen. Voor maatschappelijk kwetsbare jongeren is deze behoefte misschien nog groter omdat de vriendengroep voor hen gedeeltelijk de aandacht en het respect van ouders, leerkrachten en werkgevers vervangt.

De neiging om alle vrije tijd van jongeren te vullen met activiteiten moet dus onderdrukt worden. Het is zaak een evenwichtig aanbod te doen dat aansluit bij de behoefte van jongeren om te experimenteren en om samen met vrienden rond te hangen.

Toegankelijkheid van bestaande voorzieningen verbeteren

Zoals gezegd voldoet het bestaande voorzieningenniveau op vrijetijdsgebied niet als het gaat om het bereiken van maatschappelijk kwetsbare groepen. De oorzaak is veelal gelegen in de gebrekkige toegankelijkheid van de bestaande voorzieningen voor deze jongeren, te weten de kosten, het toelatingsbeleid en groepsdeelname.

- **Kosten**
De inschrijf- en deelnamekosten verbonden aan het bestaande sport- en verenigingsleven kunnen belemmerend zijn voor jongeren die nog afhankelijk zijn van ondersteuning door ouders. Dit probleem doet zich met name bij de Marokkaanse jongeren voor.
- **Toelatingsbeleid**
De uitgaansmogelijkheden in het Amersfoortse centrum zijn door een streng deurbelid weinig toegankelijk voor bepaalde jongeren. Gabbers en allochtone jongeren worden vaak niet toegelaten (zie 'groepsdeelname'). De jongerencentra bieden slechts in enkele wijken een oplossing, en dan eigenlijk ook alleen voor jongeren onder de 18 jaar. De coffeeshops zijn in dit gat gesprongen.
- **Groepsdeelname**
Kenmerkend voor de geïnterviewde probleemjongeren is dat zij sterk hechten aan hun groep, zij nemen bij voorkeur als groep deel aan sport- en recreatieve activiteiten en willen pas in tweede instantie als individu aangesproken worden. De bestaande sport- en cultuurvoorzieningen zijn echter gericht op individuele deelname.
De sterke groepsgerichtheid heeft tevens tot gevolg dat de toegankelijkheid/aantrekkelijkheid van de voorziening voor andere bezoekers (groepen) kan afnemen¹⁶.

De volgende aanpak zal de toegankelijkheid van bestaande voorzieningen vergroten.

- Het wegnemen van financiële drempels van openbare sport/recreatievoorzieningen (zwembaden, sporthallen etc.) door het invoeren van een 'jongerenpas' voor maatschappelijk kwetsbare jongeren. Dit dient in nauwe samenwerking met het jongerenwerk en eventueel jeudhulpverlening te gebeuren en zonder de jongeren bij voorbaat te stigmatiseren.
- Gemeente, scholen, zelforganisaties en jongerenwerk kunnen d.m.v. voorlichting aan allochtone ouders en jongeren, werken aan het wegnemen van 'deelname-drempels' die bestaan als gevolg van onbekendheid met het sport- en verenigingsleven.
- Voorlichten en ondersteunen van het verenigingsleven: de jongerencultuur van de jaren negentig is in beweging onder invloed van TV, nieuwe media, een groter aandeel van allochtonen etc. Het verenigingsleven staat voor de ingewikkelde taak de jongeren van nu aan te spreken, terwijl diezelfde groep nog slechts een klein deel uitmaakt van het verenigingskader. De gemeente kan het verenigingsleven ondersteuning bieden in de vorm van sportstimuleringsprojecten en kadervorming (met speciale aandacht voor allochtone kaderleden).
- De maatschappelijk kwetsbare jongeren zoeken de veiligheid van de groep, worden daardoor bedreigend voor anderen, en dat is een reden om hen te weren. Dit blijft een lastig probleem. Hier ligt een belangrijke taak voor het jongerenwerk om de verschillende partijen (gemeentelijke en commerciële voorzieningen) en de betreffende jongeren bij elkaar te brengen zodat ze elkaars standpunten leren kennen en samen zoeken naar oplossingen.

Noot 16 Dit kan tot gevolg hebben dat jongerencentra minder jongeren binnenhalen dan op grond van hun mogelijkheden verwacht zou worden. Dit laatste dient bij de beoordeling van jongerencentra meegewogen te worden en vormt alleen een probleem als jongerencentra verplicht worden voor alle subgroepen/culturen even toegankelijk te zijn.

Mening van de jongeren mee laten tellen (jeugdparticipatie)

Actieve informatie-verwerving door de overheid wekt de verwachting dat met die informatie iets wordt gedaan. "Met name bij jeugdigen is dat het geval, en zij verwachten bovendien veelal een reactie op korte termijn" (Kwakkelstein, 1993, p.40). De jongeren in Amersfoort hebben hier ervaring mee: "We horen van plannen dat er eindelijk ergens een discotheek komt en even later zit er een beddenzaak".

Jongeren moeten het gevoel krijgen dat ze serieus genomen worden. Niet alleen bij het meedenken over voorzieningen en activiteiten, maar ook als het gaat om de kwaliteit van de faciliteiten die hen worden geboden. Een lekkend dak van een net nieuw geplaatste JOP, een onbespeelbaar voetbalveldje, het zijn de kleine dingen die het doen.

Een tweede aspect dat in het kader van het jeugdparticipatie een plaats verdient, is medeverantwoordelijkheid van maatschappelijk kwetsbare jongeren voor het uitvoeren van activiteiten of het beheren van voorzieningen. Het is bekend dat door jongeren verantwoordelijkheid te geven voor hun leefomgeving, ook het respect voor de leefomgeving in belangrijke mate toeneemt.

De gemeente zou bijvoorbeeld een of meerdere jongerencafé's kunnen realiseren, die door jongeren zelf beheerd worden in het kader van werkervaringsplaatsen in combinatie met de noodzakelijk horeca-diploma's.

7.2 Programma-gestuurd jeugdbeleid

De gemeente Amersfoort heeft in het kader van het gericht jeugdbeleid gekozen voor een nadere uitwerking van het programma-gestuurd jeugdbeleid (Plan van aanpak integraal jeugdbeleid, 1996).

"De eerste invalshoek voor de vormgeving van het beleid is niet het aanbod dat door de instellingen aan de overheid wordt voorgelegd, maar de selectie van relevante vraagstukken door de overheid zelf" (Kwakkelstein, 1993, p.37). Middels conferenties, discussies met betrokkenen en het laten uitvoeren van onderzoek heeft de gemeente zich ingespannen om de specifieke jongerenproblemen in Amersfoort in kaart te brengen. De volgende stap is de vertaalslag naar het beoogde programma-gestuurd jeugdbeleid. In de interviews met maatschappelijk kwetsbare jongeren komen een aantal clusters van problemen naar voren die bouwstenen kunnen vormen voor een programma-gestuurd jeugdbeleid voor deze groep. Het gaat in hoofdlijnen om de behoefte van maatschappelijk kwetsbare jongeren aan intensieve en vooral beschikbare begeleiding. De vragen van jongeren spitsen zich toe op de terreinen van ambulante jeugdhulpverlening, huisvesting en werk, met andere woorden vragen die gerelateerd zijn aan hun zoektocht naar een eigen plek in de samenleving.

Jeugdhulpverlening

Allereerst de behoefte aan snel beschikbare ambulante hulpverlening. Een kenmerk van maatschappelijk kwetsbare jongeren is dat de binding met thuis én het vertrouwen in volwassenen en hun instituties (in meer of mindere mate) verstoord is. Teleurstellingen over wachtlijsten en de beperkte tijd van hulpverleners kunnen dit vertrouwen verder doen afnemen. Hoewel de geïnterviewde jongeren aangeven slecht om te kunnen gaan met het wachten op hulp, wordt van hen wel een hele inspanning verwacht. De wachttijden voor ambulante jeugdhulpverlening zijn relatief lang. Bovendien moeten zij voldoende gemotiveerd zijn, om in aanmerking te komen voor deze vorm van hulp. Een deel van de probleemjongeren valt daarmee buiten het bereik van de jeugdhulpverlening. Jongeren en sleutelpersonen hebben aangegeven dat Amersfoort voor probleemjongeren onvoldoende laagdrempelige hulp- en opvangmogelijkheden heeft.

Huisvesting (en begeleiding)

Meer mogelijkheden voor jongerenhuisvesting is een wens die uit alle jongeren-interviews naar voren komt. Jongeren die als gevolg van een conflict met ouders of begeleiders plotseling woningzoekend worden, zijn vaak niet toegerust op zelfstandig wonen. Deze jongeren hebben de nadrukkelijke behoefte dat naar hen omgekeken wordt en zij zouden geholpen zijn met een uitbreiding van de mogelijkheden tot intensieve kamertraining en begeleid wonen.

De zwaarste probleemcategorie kan echter ook niet terecht bij deze vorm van opvang. Een deel van hen is aangewezen op inloophuizen en passantenverblijven en soms op de straat.

Arbeidsbemiddeling

Probleemjongeren zijn over het algemeen niet eenvoudig te bemiddelen naar een reguliere baan op de arbeidsmarkt. Ook onder de JWG'ers behoren zij tot de 'moeilijk plaatsbare' categorie. De jongeren hebben vaak onafgemaakte of lage opleidingen. De geïnterviewde jongens lijken zich bewust van hun positie en hebben over het algemeen weinig vertrouwen in hun kansen op het vinden van een baan. Voor hen lonkt altijd de verleiding van 'het snelle en gemakkelijke geld' dat in schril contrast staat met de slechte kansen op de arbeidsmarkt en de teleurstelling van een werkgever die hen afwijst.

Intensieve bemiddeling naar de arbeidsmarkt en de mogelijkheid om werkervaring op te doen, zien zij zelf als oplossing. De moeilijk plaatsbare JWG'er, die ook nog eens behoefte heeft aan een vertrouwde begeleider in de buurt, zou geholpen zijn met een uitbreiding van het soort voorzieningen zoals De Werkplaats.

7.3 Op het raakvlak van gemeentelijk en provinciaal beleid

Op basis van de interviews met jongeren en sleutelpersonen zijn (in paragraaf 7.2.) verschillende knelpunten van het bestaande aanbod van jeugdhulpverlening in kaart worden gebracht. Valt in het kader van het programma-gestuurd jeugdbeleid de keuze op de aanpak van deze knelpunten, dan heeft dat consequenties voor de samenwerking tussen de gemeente en de provincie. Hoewel de functionele verhoudingen, afstemming en samenwerking tussen de gemeente en de provincie, buiten de grenzen van dit onderzoek vallen, vormen zij een wezenlijke voorwaarde voor het slagen van het programma-gestuurd jeugdbeleid.

In het 'Plan van aanpak integraal jeugdbeleid' wordt terecht opgemerkt dat het feit dat de provincie beleidsverantwoordelijkheid draagt voor de professionele jeugdhulpverlening, terwijl de gemeente zich bezighoudt met preventieve activiteiten op dit terrein, een complicerende factor is. Wijkgericht beleid, zoals de gemeente Amersfoort voorstaat, kan botsen met de opzet van de professionele jeugdhulpverlening. De hulpverlening is regionaal en soms zelfs provinciaal georganiseerd, en kan met huidige financiële middelen waarschijnlijk nauwelijks bijdragen aan een wijkgerichte aanpak.

Ook het ontbreken van structureel overleg en een functioneel netwerk, dat door diverse lokale sleutelpersonen als een gemis wordt ervaren, noodzaakt de inzet van nieuwe middelen of een verschuiving binnen de huidige financiële middelen. De optie van het inzetten van professionele jeugdhulpverleners en/of medewerkers van het Jongeren Informatie Punt in het wijkgerichte jongerenwerk lijkt de moeite waard, maar kent bij voorbaat dezelfde beperkingen.

Geraadpleegde literatuur

Aanpak jeugdcriminaliteit, Met de neus op de feiten, Commissie Jeugdcriminaliteit, Ministerie van Justitie, Den Haag, maart 1994.

Bie, H. de, *Thuisloze jongeren*, Nijmegen, 1990.

Centraal Bureau voor de Statistiek, *Vijfennegentig in statistieken*, 's Gravenhage, SDU Uitgeverij, 1993.

Hazekamp, J., *Rondhagen als tijdverdrijf*, Amsterdam, 1985.

Jaarboek minderheden, 1996.

Kwakkelstein, P., *De toekomst van gemeentelijk jeugdbeleid*, Den Haag, 1993.

Lagendijk, E., en M. van der Gugten, *Sport en allochtonen: feiten, ontwikkelingen en beleid (1986-1995)*, Ministerie van VWS, Rijswijk, maart 1996.

Plan van aanpak integraal jeugdbeleid, Gemeente Amersfoort, maart 1996.

Schuyt, C.J.M., *Kwetsbare jongeren en hun toekomst*, Ministerie van VWS, Rijswijk/Amsterdam, mei 1995.

Sociale atlas van de vrouw, SCP, 1995.

Statistische berichten, Gemeente Amersfoort, 1996.

Thuisloze jongeren in Nederland, SGBO, 1995.

Veenman, J., *Heb je niets dan ben je niets*, VUGA, 1996.

Bijlage 1 Overzicht van geïnterviewde sleutelpersonen

mw. H. Al Hamdaoui	Onderwijsvoorlichtster Marokkaanse vrouwen en meisjes, OBD / De Groene Stee Heiligenbergerweg 34, Amersfoort, tel. 4720660 / Wiekslag 92, Amersfoort, tel. 4758506
dhr. H. Bolt	Jongerenadviescentrum - AJO Langegracht 11, Amersfoort, tel. 4634534
dhr. J. Dée	Ombudsman voor allochtone leerlingen, OBD Heiligenbergerweg 34, Amersfoort, tel. 4720660
mw. A. Goltstein	Stichting De Ronde, opvangcentrum Utrechtseweg 291, Amersfoort, te. 4611824
dhr. T. Kraaij	Politie, Bureau Noord, Bombardonstraat 133, Amersfoort, tel. 4680400
dhr. C. Terschegget	Jongeren centrum Madrid Wiekslag 94, Amersfoort, tel. 4723797
dhr. G. Schillemans	Stichting De Werkplaats (JWG) Koppelweg 66, Amersfoort, tel. 4700334
mw. M. Suvaal	STADE Zuidsingel 16, Amersfoort, tel. 4631285
mw. M. van Yperen	Jongeren centrum Reset Plataanstraat 20, Amersfoort, tel. 4635379

Bijlage 2 Overzicht van geïnterviewde jongeren

	vindplaats	leeftijd	geslacht	etniciteit	woont in	school/werk
1	jongerencentrum Madrid in Liendert	18 jaar	m	Marokkaans	Liendert	ja
2		19 jaar	m	Marokkaans	Liendert	ja
3		19 jaar	m	Marokkaans	Liendert	ja
4		16 jaar	m	Marokkaans	Liendert	ja
5		19 jaar	m	Marokkaans	Liendert	ja
6		17 jaar	m	Marokkaans	Liendert	ja
7		18 jaar	m	Marokkaans	Liendert	ja
8		20 jaar	m	Turks	Liendert	ja
9	jongerencentrum Reset in het Soesterkwartier	17 jaar	m	Nederlands	Soesterkwartier	ja
10		17 jaar	m	Nederlands	Soesterkwartier	nee
11		18 jaar	m	Nederlands	Soesterkwartier	ja
12		17 jaar	m	Nederlands	Soesterkwartier	ja
13	Stichting De Werkplaats	22 jaar	m	Marokkaans	Soesterkwartier	ja
14		19 jaar	m	Nederlands	rand Amersfoort	ja
15		19 jaar	m	Nederlands	Randenbroek	ja
16		18 jaar	m	Nederlands	dakloos/Schuilenburg	ja
17		19 jaar	m	Surinaams?	Randenbroek	ja
18	Stichting De Rotonde	20 jaar	v	Nederlands	dakloos/Schuilenburg	nee
19	coffeeshop in de binnenstad	19 jaar	m	Surinaams?	Bergkwartier	ja
20		22 jaar	m	Indisch?	Bergkwartier	ja
21	coffeeshop in de Kruiskamp	18 jaar	m	Marokkaans	Kruiskamp/Koppel	nee
22		20 jaar	m	Marokkaans	Kruiskamp/Koppel	nee
23		22 jaar	m	?	?	ja
24		23 jaar	m	Nederlands	?	ja